

FOLKEOPLYSENDE OG INTERNATIONALE AKTIVITETER PÅ HØJSKOLERNE

Evaluering af Folkeoplysningspuljen og
Den Internationale Pulje

Midtvejsnotat / Oktober 2015

Malene Thøgersen

Videncenter
for Folkeoplysning

FOLKEOPLYSENDE OG INTERNATIONALE AKTIVITETER PÅ HØJSKOLERNE

EVALUERING AF FOLKEOPLYSNINGSPULJEN
OG DEN INTERNATIONALE PULJE

MIDTVEJSNOTAT

Titel

Folkeoplysende og internationale aktiviteter på højskolerne. Evaluering af Folkeoplysningspuljen og Den Internationale Pulje. Midtvejsnotat

Forfatter

Malene Thøgersen

Rekvirent

Folkehøjskolernes Forening i Danmark (FFD)

Layout

Videncenter for Folkeoplysning

Forsidefoto

Folkehøjskolernes Forening i Danmark (FFD)

Udgave

1. udgave, Aarhus, oktober 2015

Pris

Notatet kan downloades gratis i vidensbanken på www.vifo.dk.

ISBN

978-87-93375-20-8 (elektronisk)

Udgiver

Videncenter for Folkeoplysning

c/o Idrættens Analyseinstitut

Kanonbådsvej 4 A

DK-1437 København K

T: +45 3266 1030

E: vifo@vifo.dk

W: www.vifo.dk

Gengivelse af notatet er tilladt med tydelig kildehenvisning.

Indhold

Indledning og baggrund	5
Metode og data.....	6
Folkeoplysningspuljen	8
Overblik over de bevilligede projekter	8
Projekternes aktiviteter og målgrupper	10
Samarbejdsrelationer i projekterne.....	12
Læring i projekterne	13
Fremtidig højskolepraksis og det folkeoplysende arbejde.....	16
Sammenhæng mellem projektmål og projekternes resultater	17
Sammenhæng mellem projekternes resultater og puljens formål	18
Den Internationale Pulje	20
Overblik over de bevilligede projekter	20
Projekternes aktiviteter og målgrupper	22
Samarbejdsrelationer i projekterne.....	23
Læring i projekterne	24
Fremtidig højskolepraksis og det internationale arbejde	25
Sammenhæng mellem projektmål og projekternes resultater	26
Sammenhæng mellem projekternes resultater og puljens formål	27
Opsamling og den videre proces	29
Bilag 1: Evalueringsskema Folkeoplysningspuljen	30
Bilag 2: Evalueringsskema Den Internationale Pulje	32
Bilag 3: Oversigtstabeller: Folkeoplysningspuljen	34
Bilag 4: Oversigtstabeller: Den Internationale pulje.....	39
Litteratur	43

Indledning og baggrund

Folkehøjskolernes Forening i Danmark (FFD) fik af Kulturministeriet i 2014 ansvaret for at administrere og fordele to nye puljer på højskoleområdet: Folkeoplysningspuljen og Den Internationale Pulje.

FFD har bedt Videncenter for Folkeoplysning (Vifo) om en ekstern evaluering af puljernes anvendelse. Dette midtvejsnotat opsamler de indledende erfaringer med puljerne på baggrund af evalueringsskemaer fra de projekter, der er afsluttet og afrapporteret pr. 1. september 2015.

Evalueringen har følgende overordnede formål:

- a) At belyse i hvilken udstrækning og på hvilken måde projekterne har opfyldt de kriterier, der er lagt til grund for bevillingen.
- b) At udbrede erfaringer og inspiration til andre institutioner (højskoler, organisationer, samarbejdspartnere mv.)

Evalueringen har dermed både et dokumentationsfokus og et læringsfokus, og den har særligt fokus på de erfaringer, bevillingsmodtagerne har gjort sig undervejs – både i forhold til udfordringer og muligheder.

Midlerne i de to puljer er fordelt på følgende måde over de tre projektår:

Tabel 1: Oversigt over fordeling af puljemidler

	2014	2015	2016
Folkeoplysningspuljen	1.900.000 kr.	1.300.000 kr.	1.200.000 kr.
Den Internationale Pulje	1.000.000 kr.	600.000 kr.	600.000 kr.

For begge puljer gælder det, at der er ansøgningsfrist to gange årligt – én gang om foråret og én gang om efteråret. Det betyder, at der indtil videre er uddelt midler tre gange: Foråret 2014, efteråret 2014 og foråret 2015.

Notatets opbygning

Midtvejsnotatet er bygget op på følgende måde. Indledningsvist er der en kort præsentation af det datamæssige og metodiske grundlag for notatet. Selve analysedelen er opdelt i to: Første del har fokus på Folkeoplysningspuljen, mens anden del behandler Den Internationale Pulje.

Hver af disse to dele indledes med et samlet overblik over de projekter, der har fået midler fra de respektive puljer. Derefter vil der være en analyse af de konkrete aktiviteter, der er kommet ud af de bevilligede projekter, og de erfaringer, bevillingsmodtagerne har gjort sig, med udgangspunkt i de indkomne evalueringsskemaer. Notatet afsluttes med en samlet opsamling og diskussion af de foreløbige evalueringresultater – herunder de tendenser, der går på tværs af de to puljer.

Metode og data

Datagrundlaget for midtvejsnotatet er de evalueringsskemaer, som bevillingsmodtagerne har udfyldt efter projekternes afslutning. Skemaerne er udarbejdet af Vifo i samarbejde med FFD. Evalueringsskemaerne er udarbejdet med udgangspunkt i ønsket om både at kunne dokumentere projektmidlernes output og lære af de projektansvarliges erfaringer fra projektperioden. De overordnede temaer i evalueringsskemaerne er de følgende:

- Formål
- Målgrupper og deltagere
- Aktiviteter
- Samarbejdsrelationer
- Læring fra projektet

Begge evalueringsskemaer kan ses i deres fulde længde i bilag 1 og 2.

Evalueringsskemaerne er ikke designet som traditionelle, kvantitative spørgeskemaer. I stedet er der givet plads til åbne og uddybende svar med afsæt i de ovenstående temaer. Dette valg er truffet af hensyn til det begrænsede antal projekter, der kommer igennem evalueringsskemaerne i løbet af bevillingsperioden, hvilket vil begrænse værdien af rent kvantitative målinger. Med de uddybende svar er der mulighed for at få et lidt dybere og mere kvalitativt indblik i de konkrete aktiviteter og de læringspotentialer, projekterne har udfoldet.

Brugen af denne type af evalueringsskemaer har som alle metoder sine indbyggede begrænsninger. Dels er der grænser for, hvor dybt et indblik evalueringsskemaerne giver mulighed for at få i de enkelte projekter. I den endelige evaluering i 2017, hvor samtlige projekter indgår, vil evalueringsskemaerne derfor blive suppleret med kvalitative interviews med projektlederne i tre udvalgte projekter inden for hver af de to puljer. Disse interviews har til formål at komme dybere ned i projektledernes erfaringer med de projekter, de har været ansvarlige for, projektets læringspotentialer samt betydningen af projektet for højskolen som helhed.

Derudover er der en potentiel svaghed i, at projektlederne selv har udfyldt skemaerne, hvilket kan medføre en risiko for overvurdering af de positive erfaringer og resultater. Det er forsøgt at imødegå denne risiko ved at understrege i introbrevet, at evalueringen har fokus på læringsaspektet:

“Vi opfordrer derfor til, at I beskriver både de positive erfaringer og de udfordringer, I har oplevet i projektforløbet. Dette er væsentligt for, at evalueringen på bedst mulig vis kan støtte og inspirere den fremadrettede praksis og udvikling på højskolerne.”

Følgrebrev til evalueringsskemaet

Samlet set er vurderingen, at de udarbejdede evalueringsskemaer er den bedst mulige metode til at få indsigt i puljernes anvendelse inden for de begrænsede ressourcemæssige rammer, der er til rådighed for evalueringen.

FFD har stået for udsendelsen af evalueringsskemaer til de aktører, der har modtaget bevil-linger fra puljen, og har også stået for indsamlingen af de udfyldte skemaer. Vifo har efter-følgende systematiseret og analyseret de indkomne evalueringsskemaer med udgangs-punkt i projektmål og de overordnede formål med puljerne. Da evalueringsskemaerne er en del af den obligatoriske afrapportering, er der evalueringsskemaer for samtlige afslutte-de projekter. Der er dermed ingen udfordringer med frafald eller manglende repræsenti-vitet.

Ud over evalueringsskemaer har Vifo modtaget de oprindelige ansøgninger fra de projek-ter, der har fået bevilliget midler. Endelig har FFD sendt supplerende materiale om nogle af projekterne – eksempelvis konkrete skriftlige produkter fra projekterne – i de tilfælde, hvor det har været relevant.

Midtvejsnotatet omfatter de projekter, der fik bevillinger fra puljerne i 2014 og den første bevillingsrunde i foråret 2015, og som har afsluttet og afrapporteret projekterne. Evaluerin-gen omfatter i alt 15 projekter: 10 projekter fra Folkeoplysningspuljen og 5 projekter fra Den Internationale Pulje.

Da dette er et lille datagrundlag, kan der ikke drages endelige konklusioner om puljernes betydning. Formålet med midtvejsnotatet er udelukkende at skabe et overblik over projek-terne og tilvejebringe en systematisk fremstilling af de foreløbige erfaringer. Den endelige evaluering vil blive udarbejdet i foråret 2017, når samtlige projekter fra de to puljer er ble-vet afsluttet og afrapporteret.

Folkeoplysningspuljen

Folkeoplysningspuljen har til formål at yde støtte til *"folkeoplysende aktiviteter, der ligger ud over eller supplerer tilskudsberettiget højskolevirksomhed"*. Kriterierne for puljen er formuleret meget bredt, men der er fokus på, at projekterne bør understøtte mødet mellem borgerne omkring almene eller lokale emner.

Der kan ydes tilskud til aktiviteter i regi af den enkelte højskole, men der opfordres til, at projekterne gennemføres i samarbejde med andre aktører – enten andre højskoler eller andre typer af skoler, foreninger, aktører fra erhvervslivet mv.

Der er meget få bindinger på, hvilke typer af omkostninger der kan ydes tilskud til, så længe de er direkte relateret til projektet. Dog kan der ikke ydes tilskud til elevbetaling, informationsmateriale af generel karakter samt anskaffelse af udstyr som f.eks. møbler, IT mv.

De indkomne ansøgninger bliver ved hver bevillingsrunde vurderet af en nedsat bevillingsgruppe, som består af et medlem af FFD's bestyrelse og to uvildige medlemmer, der er udpeget af FFD's bestyrelse (www.ffd.dk). Langt de fleste ansøgninger er blevet imødekommet. Således har kun otte projekter fået afslag fra puljen, og enkelte har fået bevillingen med en mindre nedjustering af det ansøgte beløb.

I alt 28 projekter har indtil videre fået bevilliget projektmidler fra Folkeoplysningspuljen. Bevillingerne er fordelt relativt jævnt på de tre bevillingsrunder: 11 projekter fik bevilliget midler i foråret 2014, otte i efteråret 2014 og ni i foråret 2015. Ud af de 28 projekter er der indtil videre 10 projekter, som er afsluttet og afrapporteret, og som derfor indgår i dette midtvejsnotat.

Overblik over de bevilligede projekter

Dette indledende afsnit har til formål at give et overblik over, hvad det er for en type af projekter, der er bevilliget midler til, når det gælder formål, bevilliget beløb og varighed. Tabel 2 giver et overblik over de projekter, fra Folkeoplysningspuljen, som indgår i notatet.

Tabel 2: Projekternes varighed og formål

Projekt	Bevilliget beløb	Tidsramme	Formål
Ry Højskole: 'Hotel Democracy'	98.660 kr.	Længerevarende forløb 5.6.2014-5.6.2015	At bibringe deltagere historisk viden om udviklingen af demokrati i Danmark – baseret på en grundværdi om aktiv medvirken.
Silkeborg Højskole: 'Nye folkemøder'	57.280 kr.	Længerevarende forløb 1.9.-20.12.2014	At skabe fire folkemøder for at forny mødet mellem højskole og borgere om væsentlige folkelige udfordringer.
Rønede Højskole: 'Vier højskolen'	87.320 kr.	Længerevarende forløb 1.8.-31.12.2014	At skabe sammenhængskraft mellem højskolen og det omkringliggende samfund. Højskolen skal blive et sted, man kommer for at blive beriget. Opbygning af græsrodsbevægelse omkring højskolens udadrettede aktiviteter.
Vestjyllands Højskole: 'Festival for ny, dansk litteratur'	112.615 kr.	Kortere forløb/enkelt-stående aktiviteter 20.3.-23.3.2015	At skabe rum for oplevelser og refleksion gennem kunstneriske indslag, hvor deltagerne både lytter og deltager aktivt.
Vestjyllands Højskole: 'En hyldest til fortællingen'	118.236 kr.	Kortere forløb/enkelt-stående aktiviteter 16.7-17.7.2015	At sætte fokus på og udvikle gamle sang- og fortælletraditioner og udvikle en ny folkelig fortælleud-dannelse.
Den Rytmske Højskole: 'Højskoleaftener i Odsherred'	78.359 kr.	Længerevarende forløb 11.1.-19.6.2015	At udbrede kendskabet til Den Rytmske Højskole i lokalsamfundet gennem åbne arrangementer af kulturel, musikalsk og folkeoplysende karakter.
Højskolen Marie-lyst: 'Stærke kvinder gennem 100 år'	69.000 kr.	Kortere forløb/enkelt-stående aktiviteter 31.5.-13.6.2015	At markere 100-året for kvinders valgret med grundlovs møde som centrum. Event gennem samarbejde på tværs af højskoler, kommune, foreninger og forretninger.
Gymnastikhøjskolen i Ollerup: 'Demokratifestival'	102.100 kr.	Kortere forløb/enkelt-stående aktiviteter 1.5.-5.6.2015	At udvide grundlovs mødet i Ollerup til en demokratifestival.
FFD: 'Grundlovsfejring'	652.663 kr.	Længerevarende forløb 1.1.-5.6.2015	At skabe engagement i det danske demokrati gennem 20 højskolars aktiviteter i samarbejde med lokale aktører.
Kolding Internationale Højskole: 'Festival on the hill'	40.000 kr.	Kortere forløb/enkelt-stående aktiviteter 30.5.-31.5.2014	At være med til at pege på nye kunstneriske sprog- og udtryksformer i kirkekunst.

Projekternes formål dækker over en meget stor variation. Spændvidden dækker over så forskellige formål som 'at bibringe deltagere historisk viden om udviklingen af demokrati i Danmark' til mere nicheprægede formål som at være med til at 'pege på nye kunstneriske sprog- og udtryksformer i kirkekunst' (Uddrag fra evalueringsskemaer).

Overordnet kan der sondres mellem projekter med formål rettet mod 1) kunst og kultur og 2) projekter, som i højere grad har formål rettet mod mere traditionel folkeoplysning i form

af demokrati og livsoplysning. Fælles for mange af projekterne er desuden, at det eksplicit indgår i formålet, at højskolen ønsker et samarbejde med det omgivende samfund:

”At udbrede kendskabet til Den Rytmske Højskole i lokalsamfundet gennem åbne arrangementer af kulturel, musikalsk og folkeoplysende karakter.”

Uddrag fra evalueringskema

Økonomisk set ligger ni ud af de ti bevillinger på beløb mellem 40.000 og 120.000 kroner. Der er dermed tale om relativt små beløb. Kun et enkelt projekt, som er FFD's eget projekt om grundlovsfejring, skiller sig ud beløbsmæssigt og har modtaget over 600.000 kroner. Dette projekt adskiller sig dog på mange måder fra de øvrige projekter, da det er et større udviklingsprojekt, som har haft til formål at facilitere aktiviteter på en lang række højskoler. Det er desuden værd at nævne, at flere af projekterne har fået økonomisk støtte fra andre kilder, hvorved bevillingerne ikke nødvendigvis afspejler hele projektets budget. De supplerende midler stammer fra en række forskellige kilder. Fire projekter har suppleret med andre fonds- eller puljemidler, men også sponsorer, egenfinansiering, deltagerbetaling og salg af mad og drikke i forbindelse med arrangementerne spiller en rolle i nogle af projekterne. Seks ud af de ti projekter er dog helt overvejende finansieret af puljemidlerne, og kun for to projekters vedkommende udgør de eksterne kilder en større andel end puljemidlerne – det gælder 'Demokratifestivalen' og 'Festival on the Hill' (Projekternes regnskaber)¹.

De ti projekter fordeler sig ligeligt mellem korterevarende og længerevarende forløb. De korterevarende forløb er karakteriseret ved, at der er tale om et konkret arrangement eller aktivitet, som afvikles på kort tid. Dette fremgår også af projekternes tidsramme, som varierer fra to dage til maksimalt lidt over en måned. Der kan imidlertid godt være tale om en længerevarende planlægningsfase. De længerevarende forløb er typisk karakteriseret ved at være en række af enkeltstående arrangementer, som gennemføres over en længere periode. De fleste projekters tidsramme er 4-5 måneder, svarende til længden på et typisk højskoleophold, mens et enkelt projekt forløber over et helt år.

Projekternes aktiviteter og målgrupper

Når det gælder output fra projekterne, er der ligeledes tale om en bred palet af aktiviteter, arrangementer og produkter. For de længerevarende projekter er der typisk tale om en arrangementsrække sammensat af forskellige typer af aktiviteter som foredrag, dialogmøder, folkemøder, koncerter, sangaftner. Mange af projekterne har derudover haft særlige grundlovsarrangementer. Det er typisk for de længerevarende projekter, at de netop spredt sig over flere forskellige typer af aktiviteter og ikke udelukkende består af enten foredrag eller koncerter:

”Der afholdes seks arrangementer af bred, alment livsoplysende eller fællesskabsfremmende karakter på Rønne Højskole i projektperioden.”

”Vi planlagde fire folkemøder. Et blev dog aflyst, men i stedet lavede vi et andet.”

¹ Sammensætningen af projekternes økonomi vil blive yderligere uddybet i den afsluttende evaluering i 2017.

"11 foredrag, to koncerter, et teaterstykke, et modeshow, et kvindeløb (5 eller 10 km.), en vandretur, og et grundlovmøde med tale, fællessang og minikoncert."

Uddrag fra evalueringsskemaer

For de korterevarende forløb er der typisk tale om arrangementer, hvor størstedelen af aktiviteten skydes samlet af på én eller to dage. Her er der eksempler på et fortælleseminar, en litteraturfestival og forskellige grundlovsarrangementer.

Som et eksempel bestod 'Festivalen for ny dansk litteratur', arrangeret af Vestjyllands Højskole, af en festivaldag med oplæsninger, debatter, danseforestillinger, musik, læseværksteder og fernisering. Dette projekt skiller sig desuden ud ved, at der blev produceret en skriftserie ved lejligheden, hvorved der også kom et mere permanent produkt ud af arrangementet.

Temamæssigt varierer arrangementerne mellem meget specifikke temaer på den ene side og temaer af generel folkeoplysende karakter på den anden side. Her er det karakteristisk, at de korterevarende forløb er mere specifikke (f.eks. fokus på litteratur, kirkekunst, kvinder eller fortælling) end de længerevarende, som ud over at omfatte mange forskellige aktivitetsformer også spreder sig tematisk over de enkelte delarrangementer.

Som et eksempel på dette kan nævnes 'Nye folkemøder' på Silkeborg Højskole, som bestod af fire forskellige folkemøder med forskellige temaer, mødesteder, koncepter og samarbejdspartnere. Det ene med fokus på kunstforedrag og jazzkoncert, det andet med koncert og musikforedrag, det tredje med naturvidenskab og det fjerde med fokus på generationsmødet mellem højskoleelever og ældre medborgere.

Med hensyn til projekternes målgruppe er de primære målgrupper for langt de fleste af projekterne højskoleelever og lokale borgere:

"Lokalbefolkningen samt højskolens elever."

"Højskolens kursister (Kvinder 60+), lokale beboere, men især også sommerhusbeboere, der gerne vil have fritid med indhold."

Uddrag fra evalueringsskemaer

Dette er i god overensstemmelse med det faktum, at mange af projekterne har det som et eksplicit formål at understøtte mødet mellem højskolerne og det omgivende samfund. Derudover henvender de mere specifikke arrangementer sig til særlige målgrupper som f.eks. formidlingsinteresserede, interesserede i kirkekunst mv. Endelig har nogle projekter særligt fokus på bestemte befolkningsgrupper. Eksempelvis havde Demokratifestivalen i Ollerup særligt fokus på unge, og 'Kvinder igennem 100 år' havde særligt fokus på kvinder.

Antallet af deltagere varierer betydeligt på tværs af projekterne. Ikke overraskende er der en tendens til, at de længerevarende forløb tiltrækker flere deltagere end de korterevarende og typisk mere snævre projekter temamæssigt. På grund af projekternes store forskellighed er disse variationer i deltagerantallet ikke overraskende.

Det er ikke alle projekter, der har angivet specifikke deltagerantal, men en sammentælling viser, at sammenlagt mere end 18.000 personer på den ene eller anden måde har deltaget i de projekter, der har fået finansiering fra Folkeoplysningspuljen.

Her er det dog igen væsentligt at understrege, at flere af projekterne er finansieret af flere forskellige kilder, ligesom også højskolerne selv i flere tilfælde har lagt løntimer i projekterne. Dermed er det ikke udelukkende midler fra Folkeoplysningspuljen, der er i spil.

Derudover udgør to af projekterne en meget stor del af det samlede deltagerantal. Det gælder for det første Demokratifestivalen i Ollerup med 5.300 deltagere, hvor midlerne fra Folkeoplysningspuljen kun udgør en beskedent andel af den samlede omsætning på 800.000 kr. For det andet skiller også FFD's grundlovsfejring sig ud med 9.200 deltagere, da den som tidligere nævnt har en anden karakter: Det er en stor bevilling sammenlignet med de øvrige, og projektet involverer 22 højskoler og en lang række lokalområder. Hvis der ses bort fra disse to projekter er deltagertallet således betydeligt lavere.

Samlet omfatter projekterne en stor variation af både nicheprægede og brede folkeoplysende aktiviteter. Deltagerskaren er ligeledes bred, men et fællestræk ved mange projekter er, at det i overvejende grad er højskoleelever og lokalbefolkningen, som har deltaget. Disse grupper har generelt været de væsentligste målgrupper for projekterne. I tabel 4 i bilag 3 kan ses en kondenseret oversigt over projekternes aktiviteter og målgrupper.

Samarbejdsrelationer i projekterne

I kriterierne for Folkeoplysningspuljen, som er beskrevet indledningsvist, er der en opfordring til, at projekterne gennemføres i samarbejde med andre aktører. Evalueringen viser, at højskolerne i høj grad har taget denne udfordring op. I samtlige ti projekter indgår samarbejde med andre typer af aktører. Det varierer betydeligt, hvilke aktører der er tale om, samt hvor succesfuldt samarbejdsrelationerne har været.

Hvem samarbejdes der med?

Samarbejdspartnerne varierer over en lang række forskellige aktører². Lokale kulturaktører og -foreninger er de hyppigste partnere for projekterne. Dette gælder for seks ud af de ti projekter. Derudover har tre ud af de ti projekter samarbejdet med aftenskoler. Det er desuden tydeligt, at folkene bag projekterne har gjort en aktiv indsats i forhold til formidlingsdelen, da fire ud af de ti projekter nævner samarbejde med lokale medier. Ud over disse overordnede tendenser har projekterne involveret så forskellige samarbejdspartnere som turismeaktører, erhvervsliv, kirker og et ældrecenter.

Samarbejdets udbytte og udfordringer

Samtlige projekter rapporterer om et positivt udbytte ved samarbejdet. Halvdelen af projekterne nævner synlighed og/eller netværk i lokalområdet som et væsentligt udbytte. Eksempelvis som det kommer til udtryk i de følgende uddrag:

² Af hensyn til muligheden for også at beskrive mindre succesfulde samarbejdsrelationer, er det i følgebrevet understreget, at der i evalueringsrapporten ikke vil blive nævnt specifikke navne på samarbejdspartnere, men udelukkende typer af samarbejdspartnere.

‘Højskolen er blevet mere kendt i lokalområdet.’

‘Synliggørelse af skolen, større engagement i højskolen f.eks. ved medlemskab i skolekredsen, forbindelser til vigtige kulturelle aktører i lokalsamfundet.’

Uddrag fra evalueringsskemaer

Samtidig understreger flere højskoler, at samarbejdet kan give nogle nye udviklingsmuligheder, som parterne ikke ville have hver for sig – eksempelvis i forhold til nye målgrupper, nye finansieringsmuligheder eller nye aktiviteter på grund af de forskellige indfaldsvinkler og netværk, de enkelte parter har:

‘Når tre eller flere netværk/kompetencer/indfaldsvikler flettes sammen, opstår der nye muligheder for udvikling.’

‘Samarbejdets styrke er parternes forskellighed.’

Uddrag fra evalueringsskemaer

Evalueringsskemaerne viser imidlertid også, at samarbejdsrelationerne har givet udfordringer i flere af projekterne. Dels fordi det i nogle tilfælde har været vanskeligt at etablere samarbejdsrelationer med alle de ønskede parter. Dels fordi samarbejdet ikke i alle tilfælde har fungeret tilfredsstillende og har været mere tids- og arbejdskrævende end forventet:

‘Samarbejdet med nogle af parterne har været lidt tungt, da vi har savnet mere åbenhed og engagement fra deres side.’

‘Højskolen fostrede idéen, og der var et MEGET langt tilløb til at få de andre med. Skolen har lavet ALT det administrative arbejde’

Uddrag fra evalueringsskemaer

Evalueringsskemaerne tyder imidlertid på, at det oplevede udbytte ved samarbejdet helt overvejende ser ud til at overstige udfordringerne. Derudover er det interessant, at både det oplevede udbytte og de oplevede udfordringer er i god overensstemmelse med de faktorer, som er identificeret i andre undersøgelser om samarbejde på folkeoplysningsområdet (se f.eks. Thøgersen 2015). Dermed ser det ud til, at højskolernes erfaringer med samarbejdsprojekter har mange fællestræk med erfaringerne på de øvrige områder inden for kultur, fritid og folkeoplysning. Se en kondenseret oversigt over projekternes samarbejdsrelationer i tabel 5 i bilag 3.

Læring i projekterne

Et væsentligt formål med evalueringsskemaerne har været at blive klogere på, hvad projektlederne rundt omkring på højskolerne har lært af projektforsløbet. Hvad er lykkedes bedst, hvad har medført flest udfordringer, og hvad har været de primære årsager til dette? Et interessant aspekt i forhold til læringen er også, hvorvidt projektlederne ville gøre noget anderledes, hvis de skulle lave et lignende projekt i fremtiden.

Succeser og udfordringer

På baggrund af de afsluttede projekter tegner der sig et billede af en overvejende stor tilfredshed med de aktiviteter og arrangementer, der er gennemført. Otte ud af de ti projekter nævner således konkrete arrangementer eller delarrangementer, som de største succeser - eksemplificeret i følgende uddrag:

"Det faglige og det kunstneriske udbytte var i top."

"Grundlovmødet var en stor succes."

Uddrag fra evalueringsskemaer

Ud over de konkrete arrangementer nævner flere af højskolerne, at samarbejdsrelationerne og en højere grad af åbenhed over for lokalsamfundet har været blandt de største succeser ved projektet:

"Vi har med projektet formået at skabe et endnu højere niveau af åbenhed for lokalsamfundet."

"Samarbejdet mellem parterne har fungeret godt og i respekt for hinandens kompetencer."

Uddrag fra evalueringsskemaer

Derudover er der også eksempler på, at helt specifikke forhold ved arrangementerne, ses som særligt succesfulde:

"Det har været en stor succes at kombinere indslag af kulturel, folkeoplysende karakter med musikalske indslag fra højskolens elever."

"Generationsmødet er nok det møde, der lykkedes bedst, fordi det rykkede højskoleeleverne og de ældre deltagere dybere, og fordi det er noget, vi fortsat vil gøre."

Uddrag fra evalueringsskemaer

Dermed er det både de overordnede organisatoriske og afviklingsmæssige forhold samt specifikke typer af arrangementer, der nævnes som de forhold, der er lykkedes bedst. I flere projekter nævnes vellykkede samarbejdsrelationer samt økonomisk støtte som nogle af de faktorer, der har haft betydning for projektets succes:

"Stor interesse og stor opbakning fik projektet flyvende. Og min alliance med lokale organisationer inden for fortælling. Det sidste var altafgørende."

"Den positive vilje, der var til stede hele vejen rundt, og den økonomiske støtte fra flere sider var de vigtigste forudsætninger, for at det lykkedes."

Uddrag fra evalueringsskemaer

På trods af den grundlæggende store tilfredshed med de arrangementer og aktiviteter, der er blevet afviklet i forbindelse med projekterne, har der også været udfordrende aspekter, hvilket er mindst lige så relevant i et læringsperspektiv. Højskolerne nævner mange for-

skellige forhold som de væsentligste udfordringer. Fire af de ti projekter nævner udfordringer med at tiltrække tilstrækkeligt mange deltagere.

"I forhold til den almindelige festivalgæst er der god bredde, men volumen mangler."

"Til trods for en målrettet og engageret markedsføringsindsats, lykkedes det kun at få cirka 10 borgere til at deltage i arrangementet 'kommune 3.0' [ét af projektets delarrangementer]."

Uddrag fra evalueringsskemaer

Andre højskoler har oplevet udfordringer, der går i en helt anden retning, nemlig at de mange deltagere har været en udfordring for den logistiske, praktiske og administrative afvikling af arrangementerne:

"Den største udfordring var at få lavet plads til alle og få lavet mad til alle, men det lykkedes. Det var også administrativt tungere end ventet."

"Arrangementet voksede i størrelse, og forventningerne fra de deltagende var høje, hvilket medførte, at vore praktiske forhold blev udnyttet til det yderste."

Uddrag fra evalueringsskemaer

Derudover nævner enkelte højskoler udfordringer relateret til samarbejde, muligheden for omtale i landsdækkende medier og det faktum, at projekterne har været tidskrævende i forhold til de øvrige arbejdsopgaver på højskolerne.

De forhold, som projektlederne ville gøre anderledes i lignende projekter i fremtiden, er i høj grad relateret til de ovenstående udfordringer vedrørende rekruttering af deltagere og samarbejde med andre aktører. Blandt løsningsforslagene er nye strategier for samarbejde samt mere markedsføring:

"Bedre kommunikation med samarbejdspartnere samt endnu bedre markedsføring, så vi kan nå ud til endnu flere mennesker."

"PR-indsatsen skal intensiveres eller omtænkes - måske via samarbejder med eksterne interessenter/organisationer."

"En overvejelse er at lægge andre strategier for, hvordan et samarbejde etableres, så samarbejdspartnerne ikke oplever ekstra arbejde, men en lettelse og nemhed i forhold til eksisterende opgaver, og vi kunne i højere grad involvere vores elever i opgaverne."

Uddrag fra evalueringsskemaer

Derudover har man i flere projekter erfaret, at projektet har været mere tidskrævende end forventet - særligt i forhold til etablering af samarbejdsrelationer og elevinvolvering. Derfor er det for nogle et væsentligt læringspunkt at være ude i god tid, så projektet kan indgå i planlægningen for både højskoler og samarbejdspartnere:

”Det er vigtigt at inddrage skolerne i god tid i forhold til spørgsmål om deltagelse i projekter og mulige rammer, så de har indflydelse og får projektet med i semesterplanen.”

Uddrag fra evalueringsskemaer

Højskolernes afhængighed af at tilrettelægge projekterne, så der er sammenhæng i forhold til semesterplanen, er dermed centralt.

Det samlede indtryk på baggrund af evalueringsskemaerne er, at projekternes konkrete aktiviteter og arrangementer helt overvejende har været en succes, hvor projektlederne er tilfredse med såvel indholdet som afviklingen. De største udfordringer skal findes i forhold til rekruttering af deltagere, den praktiske afvikling samt samarbejdet med eksterne parter. I tabel 6 ses en kondenseret oversigt over vurderinger af succeser og udfordringer i projekterne.

Fremtidig højskolepraksis og det folkeoplysende arbejde

Et grundvilkår for projekter finansieret af puljemidler er, at de forløber over en afgrænset projektperiode, hvor der er finansiering til rådighed. Derefter varierer det, hvorvidt projektidéen dør helt ud, eller om det i en eller anden form lever videre efter projektperiodens afslutning.

Dette midtvejsnotat giver af gode grunde ikke mulighed for at belyse, i hvilken udstrækning de igangsatte initiativer fra projektperioden har en effekt på højskolernes praksis på længere sigt. Men det er muligt at belyse højskolernes egne vurderinger af, hvorvidt og på hvilken måde projekterne vil få betydning for den fremtidige højskolepraksis. Derudover er der i evalueringen spurgt ind til erfaringerne fra projektet i relation til højskolernes folkeoplysende arbejde.

Når det gælder projekternes betydning for den fremtidige højskolepraksis, er der blandt mange projektledere en forventning om, at projektet får betydning fremadrettet. En del højskoler planlægger tilsvarende arrangementer fremover:

”Vi laver et lignende projekt til næste år.”

”Vi vil gerne lave flere højskoleaftener med foredrag musik og folkeoplysning uden for skolen.”

Uddrag fra evalueringsskemaer

Andre lægger i større grad vægt på, at projektet forventes at afspejle sig i højskolens fremtidige aktiviteter på andre måder. For to projekters vedkommende er der et særligt ønske om i højere grad at involvere elever ved gennemførelsen af paneldebatter som en del af den demokratiske læring.

”Fokus på orkestrering af paneldebatter som en del af den demokratiske læring.”

”Vi ønsker at lade elever indgå mere i planlægningen af debatter som initiativtagere og ordstyrere.”

Uddrag fra evalueringsskemaer

I et andet projekt, som blandt andet har omfattet et specifikt arrangement med generationsmøder mellem højskoleelever og ældre medborgere, er der planer om at fortsætte disse generationsmøder på forskellig vis. Blandt andet ved at flytte dele af undervisningen ud på det lokale ældrecenter. Endelig nævner flere højskoler, at man ønsker at fortsætte med at samarbejde med eksterne aktører.

Når det kommer til de væsentligste erfaringer fra projekterne i forhold til højskolernes folkeoplysende arbejde, er der stor variation i, hvilke aspekter af folkeoplysningen der lægges vægt på. Der er dog særligt to pointer, som skal fremhæves her. Den ene pointe er, at flere projekter kobler det lokale samarbejde til projekternes folkeoplysende betydning:

”Bekræftelse af at lokale partnerskaber skaber større bevågenhed. Man låner hinandens netværk og skaber møder, der i sig selv skaber nye perspektiver i begrebet folkelighed og demokratisk dannelse.”

Uddrag fra evalueringsskema

Den anden pointe handler om involveringen af højskoleeleverne i arrangementerne som et konkret redskab til demokratisk læring. Dette kommer eksempelvis til udtryk i de planer, der er beskrevet ovenfor om at engagere eleverne som ordstyrere ved debatarrangementer. I tabel 7 i bilag 3 kan ses en samlet oversigt over vurderingerne af betydningen for den fremtidige højskolepraksis og højskolernes folkeoplysende arbejde.

Sammenhæng mellem projektmål og projekternes resultater

Samlet set tyder evalueringen på, at der er en god sammenhæng mellem de opstillede projektmål og de aktiviteter og arrangementer, der er blevet gennemført i praksis. Som tidligere nævnt er der gennemgående en stor grad af tilfredshed på tværs af projekterne, hvilket også kommer til udtryk i projektledernes samlede vurdering af projekterne:

”Vi synes, vi har opnået det, vi ville, med at skabe nogle anderledes folkemøder og mødesteder. Vi har også fået nye samarbejdspartnere og har forsøgt at eksperimentere med nye former for oplysningsaktiviteter.”

”Festivalen forløb planmæssigt. Den faglige og kunstneriske formidling og deltagernes medlevenhed levede fuldt ud op til forventningerne.”

”Vi synes, vi kom 85 pct. i mål.”

”Det har været en stor succes. Vi har gjort os nogle gode erfaringer og mener i høj grad, at vi har nået de opstillede projektmål.”

Uddrag fra evalueringsskemaer

Også når der ses objektivt på de formål, der er beskrevet, og de projekter, der er gennemført, er der en god overensstemmelse. Langt de fleste aktiviteter er blevet afholdt som planlagt. Nogle har måttet justere planerne undervejs. I de tilfælde, hvor projekterne ikke er forløbet som planlagt, skyldes det helt overvejende tre forhold:

- At det ikke helt er lykkedes at få de planlagte samarbejdsrelationer i hus.
- At projektet har været mere tidskrævende end forventet, og at man skulle have været ude i bedre tid.
- At det har været vanskeligt at tiltrække et tilstrækkeligt antal deltagere.

Eksempelvis erfarede ét af projekterne, at det ikke var muligt at etablere så stærkt et netværk i løbet af projektperioden, at der kunne etableres en decideret venneforening for højskolen, som der var planer om.

Samlet set er billedet, at de opstillede formål i vid udstrækning er opnået, men at der med fordel kan rettes opmærksomhed mod de ovenstående tre punkter ved udvikling af fremtidige projekter på området.

Sammenhæng mellem projekternes resultater og puljens formål

Kriterierne for Folkeoplysningspuljen er meget bredt formuleret, og derfor er det også disse overordnede forhold, at projekternes resultater må holdes op imod. De overordnede puljekriterier er følgende:

- Det skal handle om folkeoplysende aktiviteter, som ligger ud over eller supplerer tilskudsberettiget højskolevirksomhed.
- Det forventes, at projekterne støtter mødet mellem borgerne om både lokale og almenne spørgsmål og emner.
- Der opfordres til, at projekterne gennemføres i samarbejde med andre aktører, og at flere medarbejdere fra den enkelte skole er involveret i projektet, men det er ikke krav.

Det første spørgsmål handler dermed om, i hvilken udstrækning projekterne omfatter folkeoplysende aktiviteter. I retningslinjerne henvises til den definition af folkeoplysningsvirksomhed, som kommer til udtryk i højskoleloven, hvor de centrale begreber er livsoplysning, folkelig oplysning og demokratisk dannelse (Lov om folkehøjskoler § 1). Disse begreber er imidlertid igen brede begreber, der kan defineres på forskellige vis (se f.eks. Rahbek & Møller 2015), og det vil føre for vidt inden for rammerne af dette notat at komme med en præcis begrebsmæssig afgrænsning.

Det interessante er, at projekterne netop viser, at det er mange forskellige aspekter af folkeoplysningen, projektlederne ligger vægt på i evalueringsskemaerne. Tydeligst er dette i det punkt, hvor de bliver bedt om at forholde sig til de væsentligste erfaringer i forhold til højskolernes folkeoplysende arbejde.

På trods af den store forskellighed er de væsentligste pointer, at flere kobler projekternes folkeoplysende betydning til de samarbejdsrelationer, der er opbygget i projektet. Argumentet er her, at samarbejdsrelationer skaber nye perspektiver på dannelse og oplysning. Den anden pointe er, at flere af projekterne har fokus på elevernes demokratiske læring i

projekterne – eksempelvis i forhold til at lade eleverne indgå aktivt i planlægningen og gennemførslen af arrangementerne.

Det andet spørgsmål handler om, i hvilken udstrækning projekterne har understøttet mødet mellem borgerne om lokale og almene spørgsmål. Her er en af de centrale pointer, at mange af projekterne har lagt vægt på at åbne højskolen i forhold til det omgivende samfund, hvad enten det har handlet om brede, almene emner eller mere specifikke temaer, som i højere grad tiltrækker en kreds med en særlig interesse – eksempelvis inden for litteratur eller fortælling.

Samtlige projekter har haft en ambition om at understøtte mødet mellem borgere, og dette er lykkedes – dog med varierende succes, da enkelte projekter har haft vanskeligt ved at tiltrække det ønskede antal deltagere. Som helhed giver evalueringsskemaerne dog indtryk af, at projekternes arrangementer og aktiviteter har formået at understøtte mødet mellem borgerne.

Det tredje spørgsmål handler om, i hvilken udstrækning projekterne har involveret samarbejde med andre aktører og samarbejde internt på højskolen. Som den ovenstående analyse har vist, har samarbejde været et gennemgående karakteristika ved alle de ti projekter, der indgår i notatet. Det varierer dog, hvor succesfulde samarbejdsrelationerne har været. Nogle projekter har fundet det svært at få relationerne etableret, og nogle har fundet det mere tids- og arbejdskrævende end forventet. For de fleste projekters vedkommende er der imidlertid en positiv vurdering af samarbejdsrelationerne.

Samlet set giver evalueringsskemaerne indtryk af, at de projekter, der indgår i dette midtvejsnotat, helt overvejende har levet op til puljens formål. På trods af de relativt små beløb, der er bevilliget til de fleste af projekterne, er der sat mange konkrete aktiviteter og arrangementer i gang, der kan defineres som folkeoplysende aktiviteter. Derudover har mange projekter formået at åbne højskolen op for lokalsamfundet og dermed understøttet mødet mellem borgerne. I nogle projekter har der dog været udfordringer med at tiltrække borgere, som ikke har relationer til højskolen, mens andre projekter i højere grad er nået ud til en bred kreds af borgere. Endelig har mange projekter været orienteret mod samarbejde, og mange har haft succes med dette, selvom det ikke er i alle tilfælde, at samarbejdet er lykkedes til fulde.

Den Internationale Pulje

Den internationale pulje har til formål at understøtte aktiviteter i Danmark, som *"skaber, fastholder og uddyber forståelse for sammenhænge mellem Danmark, Europa og Verden"* med henblik på at sikre, at internationale emner og aktiviteter også fremadrettet er i fokus i højskolernes arbejde.

Retningslinjerne for puljen uddyber endvidere, at der lægges særlig vægt på aktiviteter, som er nyskabende og har fokus på involvering af elever inden for *"økonomiske, politiske, sociale, kulturelle og miljømæssige forhold med et internationalt sigte"*.

Den internationale pulje kan søges af både enkelte højskoler og som et samarbejde mellem flere højskoler. Det er også muligt at søge støtte til aktiviteter i samarbejde med FFD. I retningslinjerne har FFD endvidere valgt at opfordre til, at der søges midler til projekter, hvor der indgår samarbejdspartnere, ligesom der opfordres til, at flere forskellige medarbejdere på højskolen involveres.

Puljen er som udgangspunkt fordelt på fem forskellige underpuljer, der hver omfatter en specifik andel af den samlede pulje (angivet i parentes). Eksempelvis er 40 pct. af midlerne afsat til længerevarende forløb. Det er dog muligt at søge midler til projekter, som omfatter flere af underpuljerne. De fem underpuljer er:

- a) Længerevarende forløb (minimum 12 uger) (40 pct.)
- b) Kortere forløb eller enkeltstående aktiviteter (25 pct.)
- c) Produktion af undervisnings- eller oplysningsmateriale (10 pct.)
- d) Rejsestipendier, seminarer og efteruddannelse, skolepulje (15 pct.)
- e) Rejsestipendier, seminarer og efteruddannelse, central pulje (10 pct.)

Bevillingsgruppen, der er sammensat på samme måde som ved Folkeoplysningspuljen, har dog mulighed for at fravige fordelingen, såfremt det er nødvendigt. Med undtagelse af en enkelt i foråret 2015, er samtlige ansøgninger til den internationale pulje blevet imødekommet - nogle få dog med krav om yderligere uddybning eller dokumentation.

Ligesom ved Folkeoplysningspuljen kan der ydes støtte til de fleste former for omkostninger, så længe de er direkte relateret til projektet. Dog kan der ikke ydes tilskud til elevbetaling, informationsmateriale af generel karakter samt anskaffelse af udstyr som f.eks. møbler, IT mv. (www.ffd.dk).

Overblik over de bevilligede projekter

I løbet af de tre bevillingsrunder, der har været hidtil, er der bevilliget midler til i alt 11 projekter. Fem i foråret 2014, to i efteråret 2014 og fire i foråret 2015. Da mange af projekterne er af længere varighed, er det kun fem af disse projekter, som på nuværende tidspunkt er afsluttet og afrapporteret, og som derfor indgår i midtvejsnotatet. Tabel 3 giver et overordnet overblik over disse fem projekter.

Som det ses i tabellen, har fire ud af de fem projektet fået bevilliget omkring 50.000 kr., mens det femte projekt har fået bevilliget knap 25.000 kr. Der er dermed tale om relativt små projektbeløb, og i langt de fleste tilfælde er der tale om mindre projektbeløb end beløbene under Folkeoplysningspuljen. Et enkelt projekt har modtaget knap 30.000 kr. til projektet fra andre eksterne kilder, og et andet projekt har selv bidraget med et mindre beløb, men projekterne er helt overvejende finansieret af puljemidlerne (Projekternes regnskaber).

Når det gælder varighed og den type af underpulje, projekterne tilhører, er de fire projekter 'længerevarende forløb', som varer 4-5 måneder. Det gælder for alle de projekter, der har fået bevilliget omkring 50.000 kr. Det femte projekt tilhører gruppen 'kortere forløb eller enkeltstående aktiviteter' samt 'produktion af undervisnings- eller oplysningsmateriale', og projektperioden for dette projekt er på to uger.

Af projekternes formål fremgår det, at der er stor variation, når det gælder typen af internationalt arbejde. Fælles for projekterne er et overordnet formål om at skabe indsigt i og forståelse for forskellige kulturer, sociale og økonomiske forhold. Dette overordnede formål søges opnået gennem en række mere specifikke formål.

Eksempelvis har ét af projekterne fokus på at understøtte den mundtlige fortælling som formidlingsform for derigennem at skabe indsigt i forskellige kulturer. Et andet projekt har til formål at skabe en aktiv deltagelse af højskolens elever i de problemstillinger, der præger livet for unge i andre europæiske lande. Et tredje projekt har til formål at understøtte det læringspotentiale, der er forbundet med at have flygtninge på højskolen.

Tabel 3: Projekternes formål og varighed

	Bevilliget beløb	Tidsramme/underpulje	Formål
Mariager Højskole: 'Europa i fokus'	50.000 kr.	Længerevarende forløb 17.8.2014-1.2.2015	At iværksætte en aktiv deltagelse af højskolens elever i problemstillinger, der præger livet for europæiske unge. Videreformidling af disse problemstillinger på en kommunikationsplatform, der involverer andre danske højskoler.
Den Internationale Højskole: 'The Living Library' ³	49.953 kr.	Længerevarende forløb 14.8.-17.12.2015	At understøtte den mundtlige fortælling som kommunikationsform og -medium samt give indblik i og viden om forskelligartede kulturer og livsformer.
Krogerup Højskole: 'The Age of the BRICS'	50.000 kr.	Længerevarende forløb 4.8.-30.11.2014	At fremme globale perspektiver i højskoleverdenen ved at tilbyde en undervisningspakke om BRICS-landene (Brasilien, Rusland, Indien, Kina og Sydafrika) ⁴ .
Silkeborg Højskole: 'Youth empowerment'	50.000 kr.	Længerevarende forløb 17.8.-20.12.2014	At give rum til refleksion over unges kulturelle og sociale udfordringer, der hvor de kommer fra, og sætte det i et globalt perspektiv. At give unge redskaber de kan tage med sig hjem og forhåbentlig vise, at unge kan og vil gøre en forskel, når de får indflydelse og bliver hørt.
Jyderup Højskole: 'Fortællinger fra Flygtninge'	24.323 kr.	Kortere forløb/ enkeltstående aktiviteter samt undervisnings- og oplysningsmateriale 1.4.-15.6.2015	At understøtte læringspotentialet forbundet med at have flygtninge på højskolen ved at arbejde med flygtningenes historier via 'Living Library'-metoden. Historierne vil ligeledes blive lavet som små film.

Projekternes aktiviteter og målgrupper

Når det gælder konkrete aktiviteter og de måder, hvorpå projekterne ønsker at opnå de ovenstående formål, er der igen stor variation. Fælles for fire af projekterne er, at de omfatter tilvejebringelsen af et konkret produkt i form af en håndbog, en film, eller en undervisningspakke:

"Der blev produceret en film af 20 minutters varighed: 'Dansk, dansk, dansk og flygtningefrygt'. Formålet med filmen er at øge viden om flygtninge og at nuancere billedet af flygtninge ved at sætte ansigter på."

"En efterbehandling af materialet er i gang og ventes snarligt udgivet."

Uddrag fra evalueringsskemaer

Et andet fællestræk ved de fire af projekterne er ligeledes, at de har været bygget op omkring et konkret undervisningsforløb, hvor der er en elevgruppe, der har valgt at beskæftige sig med det konkrete tema, projektet handler om – eksemplificeret i de følgende uddrag:

³ Evalueringsskemaet for dette projekt er udfyldt på engelsk. Uddrag fra evalueringsskemaet er derfor evaluators egen oversættelse.

⁴ Undervisningspakken er publiceret i en samlet præsentation (Diallo 2015).

"Design og implementering af et nyt fag med titlen 'Living Library'⁵."

"30 højskoleelever var med i studiekredsen 'The Age of the BRICS'."

Uddrag fra evalueringsskemaer

Et af projekterne skiller sig ud i forhold til typen af aktiviteter, da det primære formål med undervisningsforløbet har været at engagere udenlandske elever i planlægningen og gennemførelsen af aktiviteter for danske unge i et samarbejde med børn- og ungeforeninger i ind- og udland. Derudover har dette projekt omfattet besøg hos en række NGO'er samt overnatning hos danske familier.

Fokus på både undervisningsforløb og andre typer af produkter tyder samlet på, at formidlingsdelen har spillet en stor rolle på tværs af projekterne. Derudover har to af projekterne afholdt enkeltstående arrangementer i forhold af en BRIKS-kulturaften og 'living library'-events med deltagelse af en bredere kreds.

Når det gælder målgrupper, har den primære målgruppe i de fleste tilfælde været højskolernes elever og i særlig grad de elever, som har tilmeldt sig de pågældende fag eller forløb. Derudover har nogle af arrangementerne været målrettet en bredere kreds, som beskrevet ovenfor – enten i form af elever fra andre højskoler eller borgere fra lokalsamfundet. I alt har omkring 600 været berørt af de fem projekter – dog væsentligt flere, hvis alle de organisationsarrangementer, som deltagerne i 'Youth Empowerment'-projektet har deltaget i, tælles med. En kondenseret oversigt over projekternes aktiviteter og målgrupper kan ses i tabel 8 i bilag 4.

Samarbejdsrelationer i projekterne

Samtlige fem projekter under Den Internationale Pulje har involveret forskellige typer af samarbejdspartnere. Et projekt har primært samarbejdet med børne- og ungdomsorganisationer i ind- og udland, et har samarbejdet med et bibliotek, to har samarbejdet med udvalgte oplægsholdere, skoler- og organisationer i udlandet, og endelig har to projekter involveret et samarbejde med konsulenter.

Bredden i samarbejdspartnerne og samarbejdets funktion varierer, hvilket ses på de udsagn, der er i evalueringsskemaerne omkring udbyttet af samarbejdet:

"Biblioteket kunne hjælpe os med at tiltrække et større publikum gennem deres allerede veletablerede kommunikationslinjer."

"Vi har i samarbejdet fået produceret en fin film, som vi selv hverken havde udstyr eller kompetencer til på højskolen og har desuden fået friske øjne udefra til at se på vores praksis."

⁵ Living Library er, ifølge det materiale der er udviklet i forbindelse med projektet, en event hvor mennesker, der har en historie at fortælle, bliver levende 'bøger', og andre kommer og låner disse 'bøger': It is a way to pass on the gift of our stories and experiences to others in the hope that the sharing might help the audience and the book in some way (Living Library Handbook, 2015, 4).

”Samarbejdet har øget det globale udsyn blandt de danske højskoleelver, da de internationale elever har sat deres præg på skolen og debatterne [...] Det har øget de internationale elevers viden om demokrati, medindflydelse, ide- og organisationsudvikling.”

Uddrag fra evalueringsskemaer

Som det fremgår af de ovenstående uddrag, understreger nogle projekter det rent praktiske udbytte af samarbejdet, mens andre i højere grad lægger vægt på elevernes udbytte af samarbejdet i forhold til viden og globalt udsyn.

Nogle af projekterne har imidlertid også oplevet udfordringer i samarbejdet. To af projekterne har oplevet udfordringer relateret til det internationale samarbejde: Et af projekterne har oplevet udfordringer med at få visum til de deltagende udenlandske elever og i enkelte tilfælde udfordringer med deltagernes kvalifikationer. Et andet projekt har oplevet sproglige udfordringer samt udfordringer med at etablere fysiske møder med de internationale samarbejdspartnere, hvilket har betydet, at nogle af møderne har måttet afholdes på Skype. Endelig har et af projekterne oplevet manglende interesse fra andre højskoler i forhold til at deltage i projektets aktiviteter. En kondenseret oversigt over forhold knyttet til projekternes samarbejdsrelationer kan ses i tabel 9 i bilag 4.

Læring i projekterne

Følgende afsnit har fokus på den læring, der er kommet ud af projekterne – både i forhold til oplevede succeser og udfordringer, men også når det gælder projektets betydning for den fremtidige højskolepraksis og erfaringer relateret til højskolens internationale arbejde.

Successer og udfordringer

I evalueringsskemaet er projektlederne blevet bedt om at forholde sig til, hvilke dele af projekterne, der er lykkedes bedst, og hvor der har været flest udfordringer. Evalueringsskemaerne tegner overordnet et billede af, at der er tilfredshed med de konkrete aktiviteter og produkter, der er kommet ud af projekterne.

”Optakt til turen og selve produktionen af materialet ude på turene har været glimrende. Der var stor motivation og begejstring blandt vores elever på trods af sproglige udfordringer. Det er lykkedes at lave nogle produktioner”

”Besøget hos lokale NGO'er [...] Her fik deltagerne en masse inspiration til udvikling af aktiviteter, men også hvordan man i praksis lever demokratisk og giver børn og unge indflydelse.”

”Den første event var så succesfuld, at kurset efterfølgende fik fordoblet sit elevtal.”

Uddrag fra evalueringsskemaer

I projekterne er man imidlertid også stødt på forskellige typer af udfordringer. For to af projekterne var den primære udfordring at skaffe publikum til de afholdte events. I det ene tilfælde var det vanskeligt at tiltrække andre højskoler. I det andet tilfælde var det vanskeligt at tiltrække menige borgere. Oplevelsen er, at det dels skyldes den tidsmæssige planlægning, men også at det var krævende at formidle formålet med den pågældende event. For andre projekter relaterer projekterne sig i højere grad til praktiske og planlægnings-

mæssige udfordringer. Eksempelvis har et projekt erfaret, at eleverne havde for lidt tid til at bearbejde det indsamlede materiale efter forløbets afslutning:

”Det har været en udfordring, at skolens liv fortsatte efter turen, og arbejdet med videre redigering og udgivelse har krævet en del af elevernes fritid.”

Uddrag fra evalueringsskema

At afvikle projekter inden for de 4-5 måneder, et typisk højskoleophold varer, kan dermed være en udfordring.

Endelig har et par projekter oplevet udfordringer, der knytter sig til kulturelle og sociale forhold. Eksempelvis var det i projektet om 'Fortællinger for Flygtninge' ikke muligt at lave filmen om flygtningenes personlige historier, som det oprindeligt var tænkt, da mange flygtninge var så påvirkede af deres situation, at de ikke var i stand til at fortælle deres historie til et kamera:

”Det viste sig snart, at gruppen var meget forbeholdne, at de stadig havde svært ved at fortælle i sammenhæng, og at der var meget, de ikke ville fortælle til kamera af frygt for mulige repressalier mod familien derhjemme.”

Uddrag fra evalueringsskema

Udfordringen blev løst ved i stedet at fokusere filmen på, hvad det vil sige at være flygtning på en dansk højskole.

De forhold, projektlederne ville gøre anderledes ved lignende projekter i fremtiden, handler primært om forbedringer i forhold til den tidsmæssige planlægning. Flere nævner, at de fremover vil lægge vægt på at være ude i bedre tid – både i forhold til det interne arbejde og i samarbejdet med andre aktører. I tabel 10 i bilag 4, ses en kondenseret oversigt over vurderingerne af succeser og udfordringer i projekterne.

Fremtidig højskolepraksis og det internationale arbejde

I samtlige projekter er vurderingen, at erfaringerne fra projekterne på den ene eller den anden måde vil få betydning for højskolens fremtidige praksis. Tre af projekterne har planer om at fortsætte det pågældende undervisningsforløb fremadrettet – eventuelt med justeringer på baggrund af de erfaringer der er opnået:

”Vi ønsker at fortsætte med 'Youth Empowerment', fordi det skaber et internationalt miljø på højskolen og blandt eleverne.”

”Vi har besluttet at fortsætte med at tilbyde BRIKS-studiekredsen i de kommende år. Vi synes, det er både spændende og nødvendigt at tilbyde studiekredse om BRIKS-landene som en vigtig del af vores internationale udsyn.”

Uddrag fra evalueringsskemaer

Når det gælder erfaringerne i forhold til det internationale arbejde på højskolerne, er det interessant at se variationen i den måde, det internationale fokus er sat i spil på i projek-

terne. I et af projekterne er det danske højskoleelever, der er sendt på rejse ud i Europa for at få indsigt i andre europæiske kulturer:

”At vi kan lave gode ture for vores elever til Slovakiet, Estland/Letland og Færøerne med indhold, der både sikrer indtryk såvel som formidling af dette til gavn for vores samarbejdspartnere og vores elever.”

Uddrag fra evalueringsskema

I et andet projekt er der gennemført et særligt ’Youth empowerment-forløb’ for en mindre gruppe af udenlandske elever fra tredje verdens lande, som er kommet til Danmark. Et tredje projekt har hentet internationale oplægsholdere fra samarbejdsorganisationer i andre lande. Endelig har to projekter skabt kulturmødet gennem de internationale elever på højskolen: I det ene projekt ved at udnytte potentialerne ved at have flygtninge på højskolen. I det andet projekt ved møder mellem højskolens internationale elever og det omgivende lokalsamfund:

”Projektet gav os som international skole mulighed for, at eleverne kan komme ud og vise lokalsamfundet, hvilken viden, erfaringer og evner, der er til stede inden for højskolens vægge [...] Det var også et vigtigt projekt i forhold til at nedbryde stereotyper og fordomme ved at lade mennesker fra hele verden mødes på et personligt plan...”

Uddrag fra evalueringsskema

Samlet er der i projekterne mange forskellige bud på, hvordan det internationale arbejde kan integreres i højskolernes arbejde. I tabel 11 i bilag 4 ses en kondenseret oversigt over projekternes betydning for den fremtidige højskolepraksis og det internationale arbejde.

Sammenhæng mellem projektmål og projekternes resultater

Ud fra det samlede indtryk af de fem internationale projekter, der indgår i notatet, ser der ud til at være overvejende god overensstemmelse mellem de opstillede projektmål og de aktiviteter, der er gennemført i praksis. Dette ses blandt andet på projektledernes samlede vurdering af projektet:

”Jeg synes, at projektet har opnået sit mål, særligt i forhold til elevernes interesse i studiekredsen og i forhold til inddragelse af mange eksperter og oplægsholdere fra BRICS-landene.”

”Det har været en succes og vi har fået et tættere samarbejde med organisationer i Estland og Letland.”

”Vi er tilfredse med forløbet. ’Youth Empowerment’ bidrog til det internationale miljø, og eleverne var meget begejstrede da de vendte hjem.”

Uddrag fra evalueringsskemaer

Også når der ses objektivt på de formål og aktiviteter, der er beskrevet, og de gennemførte aktiviteter og arrangementer, er der overvejende god overensstemmelse. Særligt et af projekterne har imidlertid ændret karakter undervejs, da det ikke var muligt at gennemføre aktiviteterne som planlagt:

”Som beskrevet ændrede projektet karakter undervejs i forløbet. Fra at vi havde forestillet os at kunne lave fortællinger om flygtningenes rejse til Danmark, måtte vi omskrive projektet til at blive en fortælling om det at være i Danmark nu. Jeg synes overordnet, at det på trods af ændringen er blevet en god og relevant film, som vi som højskole kan have gavn af i højskolearbejdet i lang tid frem.”

Uddrag fra evalueringsskema

Af samme årsag var det derfor ikke muligt at anvende den planlagte metode ’living library’. Som det også fremgår af uddraget, formåede man imidlertid at ændre filmens tema, så der alligevel kom et interessant resultat ud af det, og selve forløbet blev en lærerig proces. Selvom der er sket ændringer, kan projektet derfor i høj grad ses som en succes i forhold til puljens overordnede formål om at skabe forståelse for sammenhænge mellem Danmark og verden.

Også nogle af de øvrige projekter har oplevet udfordringer med at nå helt i mål med projekterne. Blandt andet fordi det var mere tids- og arbejdskrævende end først antaget – eksempelvis som det kommer til udtryk i det følgende uddrag:

”Vi opnåede meget af det, vi gerne ville, men til en mindre målgruppe. Måske var de indledende mål om både at udvikle og promovere konceptet for ambitiøst, men intentionen vil forhåbentlig blive realiseret i den kommende tid”

Uddrag fra evalueringsskema

Endelig har man i nogle projekter oplevet mindre udfordringer i forhold til samarbejdet med andre aktører. Samlet har de primære udfordringer på tværs af projekterne været relateret til samarbejdsrelationer, begrænset tid og en stor arbejdsmængde. Projekterne er dog i vid udstrækning nået i mål med de planlagte aktiviteter og har formået at tilpasse sig uforudsete situationer undervejs.

Sammenhæng mellem projekternes resultater og puljens formål

Når det gælder sammenhængen mellem projekternes resultater og puljens formål, tages der udgangspunkt i de nedenstående punkter, som fremgår i kriterierne for Den Internationale pulje:

- Det skal handle om aktiviteter, som ’skaber, fastholder og uddyber forståelse for sammenhænge mellem Danmark, Europa og Verden’.
- Der lægges vægt på nyskabende aktiviteter, som har fokus på involvering af elever inden for ’økonomiske, politiske, sociale, kulturelle og miljømæssige forhold med et internationalt sigte’.
- Der opfordres til, at projekterne gennemføres i samarbejde med andre aktører, og at flere forskellige medarbejdere på skolen involveres.

Det første spørgsmål handler derfor om, i hvilken udstrækning projekterne har formået at udvikle aktiviteter, som bidrager til forståelsen for sammenhænge mellem Danmark, Europa og verden. Dette spørgsmål er blandt andet i spil i det punkt i evalueringsskemaet, som

belyser de væsentligste erfaringer fra projekterne i forhold til højskolernes internationale arbejde. Som den ovenstående analyse har vist, repræsenterer projekterne vidt forskellige måder at arbejde med det internationale perspektiv på. Én højskole tager eleverne med ud i verden, en anden laver særlige ung-til-ung-forløb for udenlandske elever, en tredje åbner højskolen for lokalsamfundet, så der kan skabes møder mellem de internationale elever og de lokale borgere, en fjerde producerer film om flygtningeelever, og en femte producerer undervisningsmateriale om andre lande. Samlet set, lever alle fem projekter i høj grad op til puljens formål om at skabe aktiviteter, der har potentiale til at bidrage til forståelsen for Danmarks relationer til andre dele af verden.

Det andet spørgsmål handler om, hvorvidt der er tale om nyskabende aktiviteter, som involverer eleverne inden for samfundsmæssige forhold med et internationalt sigte. Hvorvidt samtlige tiltag er nyskabende er vanskeligt at vurdere uden detailkendskab til de almindelige aktiviteter i højskoleregi. Ikke desto mindre tyder variationen i projekternes formål og aktiviteter på, at der har været kreativitet i den måde, projekterne er blevet udformet på. Elevinvolveringen har været høj, da fire ud af de fem projekter omhandler konkrete undervisningsforløb, og samfundsmæssige problemstillinger har været i fokus i alle projekter.

Endelig handler det tredje spørgsmål om, i hvilken udstrækning projekterne har involveret samarbejde med andre aktører. I alle fem projekter er der samarbejdspartnere involveret. For det ene projekts vedkommende var der dog udelukkende tale om en konsulent, som bidrog til den tekniske produktion af en film. I tre af projekterne var der imidlertid tale om internationale samarbejdspartnere. Derudover har også lokale foreninger og øvrige aktører været involveret i nogle af projekterne. Samlet set har samarbejde fyldt en del i projekterne, på trods af at det ikke var et decideret krav for at søge puljemidlerne.

Samlet set er det overordnede indtryk, at de fem projekter fra den internationale pulje, der indgår i dette midtvejsnotat helt overvejende lever op til puljens formål. Der er gennemført en række aktiviteter med internationalt sigte, og der er også produceret en række konkrete produkter/undervisningsmaterialer inden for rammen af projekterne.

Opsamling og den videre proces

Dette midtvejsnotat har haft til formål at give et overordnet indblik i og overblik over de sammenlagt 15 projekter, som indtil videre har afsluttet projektet og udfyldt evalueringsskemaet. Som opsamling på notatet, vil dette afsnit trække de tendenser frem, som går på tværs af de to puljer, og der vil være en kort beskrivelse af evalueringens videre forløb.

Samlet set vidner evalueringsskemaerne om, at der igennem puljemidlerne er blevet igangsat mange forskellige typer af aktiviteter og arrangementer rundt omkring på højskolerne – både når det gælder folkeoplysende og internationale tiltag. Der er overvejende tilfredshed blandt projektlederne, der har udfyldt evalueringsskemaerne, ligesom der er god overensstemmelse mellem både de opstillede projektmål, puljernes formål og de gennemførte aktiviteter. Derudover har højskolerne i høj grad taget opfordringen om samarbejde med andre aktører til sig, da samtlige projekter omfatter samarbejde af den ene eller anden karakter.

Interessant er det også, at langt de fleste projekter har en forventning om, at projektet vil afspejle sig i deres fremtidige højskolepraksis. Enten ved at fortsætte de aktiviteter, der er sat i gang i forbindelse med projektet, eller ved, at erfaringerne afspejler sig i andre dele af højskolens aktiviteter. På baggrund af evalueringsskemaerne er det dog udelukkende muligt at afdække intentionerne, og ikke i hvilken udstrækning det kommer til at gøre sig gældende i praksis.

På trods af den overordnede tilfredshed peger notatet på nogle faktorer, hvor projektlederne i særlig grad har oplevet udfordringer i projekterne. Disse faktorer går i vid udstrækning på tværs af de to puljer og handler om udfordringer i forhold til tids- og arbejdsmæssigt pres, deltagerrekruttering og samarbejdsrelationer. Selvom det langt fra er alle projekter, der har disse udfordringer, tyder evalueringen på, at det er forhold som disse, der med fordel kan rettes opmærksomhed på ved fremtidige projekter på området.

Midtvejsnotatet skal naturligvis læses med det forbehold, at det er et meget begrænset antal af projekter, der indgår. Derfor kan der ikke drages endelig konklusioner om puljernes betydning, før den endelige evaluering bliver udarbejdet i 2017, når samtlige projekter er afsluttet og afrapporteret. På nuværende tidspunkt er kun halvdelen af bevillingsperioden gået, og der er stadig puljemidler til fordeling i efteråret 2015, i foråret 2016 og i efteråret 2016 inden den afsluttende evaluering i foråret 2017.

Ud over evalueringsskemaerne vil den endelige evaluering omfatte interviews i seks udvalgte projekter. Interviewguiden vil blive udviklet på baggrund af de foreløbige erfaringer, der er kommet til udtryk i dette midtvejsnotat. Interviewene vil blive gennemført ved projekternes afslutning og vil derudover omfatte opfølgende interviews 9-12 måneder efter. Sidstnævnte blandt andet for at give mulighed for at forfølge temaet om projekternes forankring i højskolernes praksis efter endt projektforsløb.

Bilag 1: Evalueringsskema Folkeoplysningspuljen

Ekstern evaluering af Folkeoplysningspuljen 2014-2016	
FORMÅL	
Beskriv kort projektets overordnede formål:	
MÅLGRUPPER OG DELTAGERE	
Hvem har været projektets primære målgruppe?	
Hvor mange personer har medvirket i projektet som deltagere?	
Hvor mange personer har projektet i øvrigt berørt, og hvem drejer det sig om?	
AKTIVITETER	
Hvilke konkrete aktiviteter er blevet gennemført i regi af projektet?	
SAMARBEJDSRELATIONER (Besvares kun, hvis projektet har omfattet samarbejde med andre aktører)	
Hvilke aktører har I samarbejdet med i forbindelse med projektet?	
Hvilket positivt udbytte har samarbejdet medført?	
Hvilke udfordringer har samarbejdet medført?	
LÆRING FRA PROJEKTET	
Hvilke dele af projektet er lykkedes bedst? Uddyb, hvilke forhold der har haft betydning for, at disse elementer er lykkedes:	
Hvilke dele af projektet har medført flest udfordringer? Uddyb, hvilke forhold der har haft betydning for, at disse udfordringer opstod:	

Er der elementer fra projektet, som vil blive forankret i jeres fremtidige højskolepraksis? Hvis ja, uddyb gerne på hvilken måde:	
Er der noget, I ville gøre anderledes, hvis I skulle lave et lignende projekt i fremtiden?	
SAMLET VURDERING	
Hvad er jeres samlede vurdering af projektets forløb i forhold til de opstillede projektmål?	
Hvad er de væsentligste erfaringer fra projektet i forhold til højskolernes <i>folkeoplysende</i> arbejde?	
Har I yderligere kommentarer i forhold til projektets forløb eller til puljemidlerne generelt, kan I uddybe dem her:	

Bilag 2: Evalueringskema Den Internationale Pulje

Ekstern evaluering af Den Internationale Pulje 2014-2016	 Videncenter for Folkeoplysning
FORMÅL	
Beskriv kort projektets overordnede formål:	
MÅLGRUPPER OG DELTAGERE	
Hvem har været projektets primære målgruppe?	
Hvor mange personer har medvirket i projektet som deltagere?	
Hvor mange personer har projektet i øvrigt berørt, og hvem drejer det sig om?	
AKTIVITETER	
Hvilke konkrete aktiviteter er blevet gennemført i regi af projektet?	
SAMARBEJDSRELATIONER (Besvares kun, hvis projektet har omfattet samarbejde med andre aktører)	
Hvilke aktører har I samarbejdet med i forbindelse med projektet?	
Hvilket positivt udbytte har samarbejdet medført?	
Hvilke udfordringer har samarbejdet medført?	
LÆRING FRA PROJEKTET	
Hvilke dele af projektet er lykkedes bedst? Uddyb, hvilke forhold der har haft betydning for, at disse elementer er lykkedes:	
Hvilke dele af projektet har medført flest udfordringer? Uddyb, hvilke forhold der har haft betydning for, at disse udfordringer opstod:	

Er der elementer fra projektet, som vil blive forankret i jeres fremtidige højskolepraksis? Hvis ja, uddyb gerne på hvilken måde:	
Er der noget, I ville gøre anderledes, hvis I skulle lave et lignende projekt i fremtiden?	
SAMLET VURDERING	
Hvad er jeres samlede vurdering af projektets forløb i forhold til de opstillede projektmål?	
Hvad er de væsentligste erfaringer fra projektet i forhold til højskolerens <i>internationale</i> arbejde?	
Har I yderligere kommentarer i forhold til projektets forløb eller til puljemidlerne generelt, kan I uddybe dem her:	

Bilag 3: Oversigtstabeller: Folkeoplysningspuljen

Tabel 4: Projekternes aktiviteter og målgrupper

	Aktiviteter	Målgrupper
Ry Højskole: 'Hotel Democracy'	Otte arrangementer: Foredrag, dialogmøder, sangaften, workshop, grundlovs møde. Temaer: Historiske og aktuelle temaer.	Højskoleelever og borgere. Cirka 1.000 deltagere fordelt på de otte arrangementer.
Silkeborg Højskole: 'Nye folkemøder'	Fire folkemøder med forskellige temaer, mødesteder, koncepter og samarbejdspartnere.	I alt 100 højskoleelever, cirka 500 borgere (herunder 100 ældre).
Rønne Højskole: 'Vi er højskolen'	Seks arrangementer: Foredrag, sangaftener, grundlovsfest. Fokus på almen livsoplysning og fællesskabsfremme.	Personale på Rønne Højskole og efterskole, tidligere og nuværende højskoleelever, lokale borgere. Varierende deltagelse af borgere udefra.
Vestjyllands Højskole: 'Festival for ny, dansk litteratur'	Oplæsninger, paneldebatter, danseforestilling, musik, læseværksted, fernisering. Udgivelse af skriftserie.	Litteraturinteresserede fra hele landet. 100 deltagere + 70 i satellitaktiviteter.
Vestjyllands Højskole: 'En hyldest til fortællingen'	20 optaktsmorgenfortællinger, tre fyraftensfortællinger og to aftensfortællinger. En fortælle-dag og efterfølgende fortælleseminar.	Alle med interesse i fortællingen: Højskoleelever, undervisere, formidlere, andre interesserede. 17 fortællere, 14 oplægsholdere, 40 deltagere. Inklusive optaktsdagene mere end 300 deltagere.
Den Rytmske Højskole: 'Højskole-aftener i Odsherred'	Fire konkrete arrangementer: Koncert, filmfremvisning og foredrag, songwriter-circle, grundlovs møde med musikalsk foredrag.	Lokalbefolkningen samt højskolens elever. Cirka 300 deltagere inklusive elever.
Højskolen Marielyst: 'Stærke kvinder gennem 100 år'	www.kvindfolkemødet.dk , 11 foredrag, to koncerter, et teaterstykke, et modeshow, et kvindeløb, en vandretur, et grundlovs møde.	Højskolens kursister (kvinder 60+), lokale beboere, områdets sommerhusbeboere. 70 kursister, 850 deltagere til grundlovs mødet, 500 til diverse foredrag, 80 til kvindeløb, 30 til vandretur, 150 til modeshow.
Gymnastikhøjskolen i Ollerup: 'Demokratifestival'	Et omfattende festivalprogram den 4. og 5. juni med talere, debatter, koncerter, markedsplads mv. Hen over foråret 20 arrangementer af eksterne aktører.	Unge, politikere, græsrodder og befolkningen på Fyn. 4/6: 800 deltagere. 5/6: 4.500 deltagere. 14 øvrige skoler (inklusive flygtningeskole, asylcenter, højskoler mv.)
FFD: 'Grundlovsfejring'	En række arrangementer, foredrag, debatter, kvindeløb, taler, grundlovsarrangementer mv. FFD har udviklet inspirationsmateriale til alle højskoler med ideer til fejring af grundloven og har udbudt oplæg med historikere om baggrund for grundlovsfejringerne.	Højskoleelever på de 22 deltagende skoler, lokalbefolkningen, lokale og nationale politikere. Cirka 1.200 højskoleelever har været involveret. Cirka 8.000 deltagere til grundlovsfejringerne.
Kolding Internationale Højskole: 'Festival on the hill' ⁶	To festival dage med åbne kunststillinger, koncerter teaterstykker og elevstyrede cafémiljøer med fokus på kirkekunst.	Højskoleelever, kunstnere fra ind- og udland godt repræsenteret. Præster og kirkeledere havde fået fribillet, men stort set ingen dukkede op. God bredde, men begrænset volumen.

⁶ Som det eneste projekt var 'Festival on the hill' afsluttet og afrapporteret, inden evalueringsskemaet blev udarbejdet. Derfor adskiller afrapporteringen sig på nogle punkter fra de øvrige projekter, men var så detaljeret at den alligevel kan fungere til evalueringens formål.

Tabel 5: Projekternes samarbejdsrelationer

	Samarbejdspartnere	Udbytte	Udfordringer
Ry Højskole: 'Hotel Democracy'	Lokale kultur- og turismeaktører	Parternes forskellighed som samarbejdets styrke. Synergier gennem flere netværk, kompetencer og indfaldsvinkler. Nye udviklingsmuligheder.	Ingen relateret til samarbejdet, men relateret til økonomien.
Silkeborg Højskole: 'Nye folkemøder'	Lokale kulturaktører- og foreninger, kirke, ældrecenter.	Nye kontakter og relationer. Møder mellem grupper, som normalt ikke mødes.	Vanskeligt at etablere samarbejde med politikere og erhvervsfolk.
Rønne Højskole: 'Vi er højskolen'	Lokal aftenskole, udviklingsråd.	Øget synlighed i lokalområdet. Lokale kontakter og netværk.	Ingen udfordringer angivet. Dog ikke lykkedes at etablere samarbejde med alle ønskede parter. Bevægelse endnu ikke etableret.
Vestjyllands Højskole: 'Festival for ny, dansk litteratur'	Forlag, læseforening, kommune, lokale medier, fond (økonomisk støtte).	Positive erfaringer og planer om gentagelse af festival i 2016.	At få etableret samarbejde med den landsdækkende presse.
Vestjyllands Højskole: 'En hyldest til fortællingen'	Lokal kulturaktør, journalist.	Projektet munder ud i planer om et fremtidigt folkeligt fortællergalleri.	Arbejdskrævende.
Den Rytmiske Højskole: 'Højskoleaftener i Odsherred'	Lokale kulturaktører- og foreninger og en aftenskole. Lokalt medie.	Synliggørelse og øget engagement i højskolen – f.eks. medlemskab i vennekreds. Netværk til lokale kulturaktører.	Samarbejdet har ikke fungeret lige godt med alle parter – har savnet åbenhed og engagement.
Højskolen Marielyst: 'Stærke kvinder gennem 100 år'	Lokale foreninger (inden for turisme og erhverv, idræt og aftenskoler), kommunen, lokalt medie.	Fælles ejerskab. Branding af området. Gensidig respekt for kombinationen af kultur og turisme. Giver mulighed for bedre samlet finansiering.	Tidskrævende at få de øvrige samarbejdspartnere med. Skolen stod for alle administrative opgaver. Svært at mobilisere det lokale handelsliv.
Gymnastikhøjskolen i Ollerup: 'Demokratifestival'	Fire frie skoler som hovedarrangører. Samarbejde med kommune, medier, skoler.	Man kan udrette mere gennem samarbejde. Opmærksomhed på fælles rolle i folkeoplysningen. Ønsker stiftelse af festivalforening.	Logistisk og styringsmæssigt krævende (omsætning på 800.000 kr.), men godt samarbejde mellem skoler, projektleder og styregruppe
FFD: 'Grundlovsfejring'	22 højskoler og to historikere.	God kontakt med skolerne og har støtte af skolernes grundlovsprojekter. Lokalt har samarbejdet skabt grobund for flere lokale initiativer.	Udfordrende at holde styr på 22 højskolars arrangementer. Nogle har måttet opgave undervejs. Andre har ændret planer og forløb.
Kolding Internationale Højskole: 'Festival on the hill'	Kunstnere og forskellige kristne/kirkelige organisationer	Festivalkomiteén har fungeret tilfredsstillende – godt forankret på højskolen.	Arrangementet skal planlægges i god tid. Overvejer flere partnere.

Tabel 6: Successer og udfordringer

	Hvad er lykkedes bedst?	Hvad har medført flest udfordringer	Ville de gøre noget anderledes?
Ry Højskole: 'Hotel Democracy'	Samarbejdet har været en succes. Højdepunkt til Grundlovs møde på Himmelbjerget.	Udfordrende at skaffe de nødvendige midler. Til et konkret arrangement: Svært at tiltrække menige borgere	Vil forsøge at skaffe midler fra andre interessenter.
Silkeborg Højskole: 'Nye folkemøder'	Alle fire folkemøder lykkedes. Mange deltagere og nye relationer. Nye samarbejdspartnere og nye former for oplysningsaktiviteter Generationsmødet mellem 100 højskoleelever og 100 ældre borgere var største succes.	Manglende interesse fra politikere og erhvervsfolk til debatarrangement.	-
Rønne Højskole: 'Vi er højskolen'	Højere niveau af åbenhed over for lokalsamfundet.	Mere tidskrævende end forventet at etablere 'Højskolens venner'. Svært at tiltrække deltagere. Kun fuldt hus til ét arrangement. Ellers blandet succes. Pressede personale- og tidsmæssige ressourcer	Andre strategier for etablering af samarbejde. Mere end annoncering til for at samle lokale kræfter. Tidlig planlægning vigtig. Større inddragelse af elever.
Vestjyllands Højskole: 'Festival for ny, dansk litteratur'	Det faglige og kunstneriske udbytte var i top. Festivalens afvikling levede op til forventningerne	Udfordrende at etablere samarbejde med landsdækkede presse.	Forbedring af aftaler med pressen. Deltagelse af kendis for mere opmærksomhed. Tidligere udgivelse af skriftserien.
Vestjyllands Højskole: 'En hyldest til fortællingen'	Fortælleweekenden var bedst. Stor opbakning. Samarbejdspartnere væsentlige for succes.	Logistiske udfordringer med plads og mad. Større administrativ byrde end forventet.	Nej
Den Rytmiske Højskole 'Højskole: -aftener i Odsherred'	Succes at kombinere kulturelle- og folkeoplysende arrangementer med musik fra højskolens elever. Afholdelse uden for højskolen væsentligt for succes. Har nået projektmål.	Samarbejde om logistikken har været udfordrende på grund af misforståelser og uklar kommunikation.	Bedre kommunikation mellem parterne og bedre markedsføring.
Marielyst 'Stærke kvinder gennem 100 år'	Grundlovs mødet som største succes med masser af synlighed for højskolen. Oplever at været kommet 85 pct. i mål	Svært at tiltrække deltagere uden for Falster. Det kræver endnu mere erfaring, markedsføring og lokalt samarbejde.	Afgørende at sprede opgaver ud, så højskolen aflastes. Økonomi som udfordring fremadrettet.
Gymnastikhøjskolen i Olle-rup: 'Demokratifestival'	Begge festival dage oversteg forventningerne. Mange besøgende, positivt engagement blandt de unge, velfungerende samarbejde. Vilje og økonomisk støtte som forudsætning.	Arrangementet blev større end planlagt, så derfor blev presset på den praktiske del stort.	Vil knytte en gruppe frivillige til projektet gennem en festivalforening.
FFD: 'Grundlovsfejring'	Målet om at skabe lokalforankret debat og engagement er lykkedes. Spændende forløb og grundlovsar-	Kommunikation med skolerne og koordinering af de mange aktiviteter. Skolerne vil gerne men er	Inddragelse af skolerne i god tid. Så enkel administrati-

	rangementer over hele landet. Historiske oplæg har engageret eleverne. Sideeffekt er lokale samarbejdsrelationer.	bundet af semesterplaner. Planlægning afhængig af elevopstart.	on som muligt for at aflaste skolerne.
Kolding Internationale Højskole: 'Festival on the hill'	Tilfredshed praktisk afvikling. Storbredde i det kunstneriske udtryk. Tilfredsstillende økonomisk resultat, men hviler ikke i sig selv.	Nødvendigt med stor indsats for deltagelse fra præster og kirkelige ledere. PR-indsatsen skal gentænkes eller intensiveres.	Bedre involvering af eleverne så tidligt som muligt ift. ejerskab. Evt. søge om yderligere midler.

Tabel 7: Den fremtidige højskolepraksis og det folkeoplysende arbejde

	Betydning for fremtidig højskolepraksis	Betydning for det folkeoplysende arbejde
Ry Højskole: 'Hotel Democracy'	Møder mellem højskoleelever og lokalbefolkning som øjenåbner og som centralt for folkeoplysningsarbejdet. Partnerskaber: Møder skaber nye perspektiver ift. dannelse og folkelighed. Planer om videreførelse af projektet.	Lokale partnerskaber skaber større bevågenhed. Lån af hinandens netværk skaber nye perspektiver i begrebet folkelighed og demokratisk dannelse.
Silkeborg Højskole: 'Nye folkemøder'	Generationsmødet og undervisning på ældrecenter fortsætter. Overvejelser om at tænke højskolen ud i andre rum. Overvejelser om, hvordan naturvidenskaben får en plads på højskolen.	Tænke i andre rum og former, når man skaber rammer for folkeoplysning. Det rykker mest, når der bliver rum for dialog og møde mellem mennesker.
Rønne Højskole: 'Vi er højskolen'	Vil fortsætte samarbejde med eksterne aktører om aktiviteter og events. Skarpere på mulige samarbejdspartnere og realistisk omfang af samarbejde.	Muligt at engagere lokalområdet i et samarbejde.
Vestjyllands Højskole: 'Festival for ny, dansk litteratur'	Fremtidig festival. Læsegruppelæsning som fællesaktivitet på tværs af fag. Orkestrering af paneldebatter som del af demokratisk læring.	Variert program og komplekst sanserum – alle lyttende og aktivt deltagende. Mangfoldighed af kunstneriske indslag.
Vestjyllands Højskole: 'En hyldest til fortællingen'	Planer om tre tiltag: Et årligt sommerkursus, udvidelse af fortællelederen på højskolen, udvikling af fortælleakademi.	Fortællingen som samlingspunkt. Stor diversitet i deltager-skaren vidner om fortællingens samlende kraft.
Den Rytmske Højskole: 'Højskoleaftener i Odsherred'	Ønsker at fortsætte med at lave flere højskoleaftener uden for skolen, flere filmfremvisninger og et grundlovsmøde på skolen.	Større tilslutning til arrangementer af folkeoplysende karakter frem for traditionelle koncerter. God involvering af eleverne i forhold til afvikling og musikalske indslag.
Marielyst 'Stærke kvinder gennem 100 år'	Inspiration til at bruge højskolens koncertsal til flere arrangementer i lokalsamfundet. Kursus med titlen 'Kvindfolkemødet'. Fortsat grundlovsmøde og samarbejde med lokale foreninger om løb og foredrag.	Fik markeret 100 året. Både kurser og lokale fik oplysning. Lokalt samarbejde.
Gymnastikhøjskolen i Ollerup: 'Demokrati'	Plan om at involvere elever mere aktivt i planlægning af debatter og som ordstyrere.	Kræver professionel ramme at inddrage unge som arrangører,

festival'	Ønsker at gentage festivalen og at blive Danmarks store folkemøde for unge.	men skaber dynamik.
FFD: 'Grundlovsfejring'	FFD vil fortsat give støtte og koordinere større projekter der samler højskolernes indsats.	Mange arrangementer som giver store folkeoplysende effekter for beskedne beløb.
Kolding 'Festival on the hill'	-	-

Bilag 4: Oversigtstabeller: Den Internationale pulje

Tabel 8: Aktiviteter og målgrupper

	Aktiviteter	Målgrupper og deltagere
Mariager Højskole: 'Europa i fokus'	Planlægningsuge. Rejser, hvor eleverne har gennemført interviews og lavet historier og film i Slovakiet, Estland og på Færøerne. En efter behandling af materialet er i gang. Forventes udgivet på elektronisk medie.	Højskolens elever samt unge i Estland, Slovakiet og på Færøerne. Ti deltagere har været aktive i arbejdsgruppen. 150 i alt har været involveret i projektet. 50 af højskolens elever og 100 fra de andre lande.
Den Internationale Højskole: 'The Living Library'	Design og implementering af et nyt fag: Living Library. Fire gange 45 minutters lektioner om ugen. Afholdelse af to offentlige 'living library' events. Udvikling af håndbog i afholdelse af 'living library'-events. Udvikling og distribution af informationsmateriale.	Højskolen og især de elever, der har valgt valgfaget. Individuer og organisationer med interesse i fortælling. Andre højskoler. To undervisere og 12 elever har arbejdet på projektet. Øvrige deltagere: Ti andre elever som frivillige. 86 deltagere fordelt på to events: 37 til det først. 49 til det andet event: Heraf 19 fra lokalsamfundet og syv fra en anden højskole.
Krogerup Højskole: 'The Age of the BRICS Dissemination Project'	Udvikling og implementering af en undervisningspakke om BRIKS-landene: Konceptudvikling, planlægning og implementering af 7-ugers kursusforløb. Planlægning og gennemførelse af BRIKS-kulturaften på højskolen.	Højskolelærere som ønsker globalt perspektiv til deres elever. 30 elever deltog i studiekredsen. 80 elever og gæster deltog i BRIKS-kulturaften. Har i alt berørt 200 elever og gæster i efteråret 2014 og foråret 2015.
Silkeborg Højskole: 'Youth empowerment'	Udvikling af aktiviteter for børn og unge i lokale foreninger. Foredrag og aktiviteter for andre højskoleelever. Kurser med deltagere fra børne- og ungdomsorganisation. Besøg hos diverse organisationer og NGO'ere. Besøg og overnatning hos danske familier.	Ungdomsledere (20-28 år) fra forskellige samarbejdsorganisationer verden over. Syv elever fra Indien, Myanmar, Ghana. Eleverne kom i berøring med 75 andre højskoleelever. Deltagelse i flere større arrangementer: FDF-kurser, landsmøde, skolearrangementer mv. med mange deltagere.
Jyderup Højskole: 'Fortællinger fra Flygtninge'	Der blev produceret en 20 minutters film: 'Dansk, dansk, dansk og flygtningefrygt'. Formålet med filmen er at øge viden om flygtninge og nuancere billedet af flygtninge ved at sætte ansigter på.	Elever med flygtningebaggrund og danske elever. Sekundær målgruppe er den brede offentlighed. 11 elever med flygtningebaggrund og to tidligere elever fra en anden højskole. Skolens lærere + kommunal integrationskonsulent. Filmen bliver anvendt til morgensamlinger og er vist 150 gange på YouTube.

Tabel 9: Samarbejdsrelationer

	Samarbejdspartnere	Udbytte	Udfordringer
Mariager Højskole: 'Europa i fokus'	Udvalgte skoler/institutioner i Estland, Letland, Færøerne og Slovakiet.	Eleverne har fået indblik i socialt arbejde blandt stofbrugere i Estland, samt indblik i unger i Slovakiet og på Færøerne. Indtryk behandlet i interviews og små film med henblik på elektronisk udgivelse.	Sproglige barrierer, men tæt samarbejde med partnere har gjort det muligt at finde tolke. Vanskeligt at få alle parter på besøg, så nødvendigt med Skype-møder i stedet. Svært at få hjælp fra det elektroniske medie ift. udgivelsen.

Den Internationale Højskole: 'The Living Library'	Bibliotek	Samarbejdet muliggjorde en bredere målgruppe og sikrede en bred appel.	Udfordring at finde fortællinger på dansk uden at påvirke den internationale bredde.
Krogerup Højskole: 'The Age of the BRICS Dissemination Project'	Samarbejde med to konsulenter om processen. Samarbejde med 11 oplægsholdere fra BRIKS-landene.	Mere viden om BRIKS-landene. Netværk af eksperter og oplægsholdere i landene. Kursummateriale, som kan inspirere andre højskolelærere.	Manglende interesse og tid fra andre højskoler.
Silkeborg Højskole: 'Youth empowerment'	Børne- og ungdomsorganisationer i ind- og udland, venskabsgrupper, idrætsorganisation.	Øget globalt udsyn blandt de danske højskoleelver. Forståelse for udfordringer ved at komme til et andet land. Øget viden om demokrati, indflydelse og organisering hos internationale elever. Tættere samarbejde mellem organisationer. Inspiration til frivilligt arbejde og højskoleprojekter i andre lande.	Problemer med at skaffe visum til nogle af eleverne betød mindre elevhold end forventet, og færre kulturer og organisationer blev repræsenteret. Enkelte organisationer sender ikke altid de bedst kvalificerede elever.
Jyderup Højskole: 'Fortællinger fra Flygtninge'	Samarbejde med konsulenter om produktion af filmen.	Produktion af film, som skolen ikke selv havde udstyr eller kompetencer til. Friske øjne udefra på højskolens praksis.	Ingen nævneværdige.

Tabel 10: Successer og udfordringer

	Hvad er lykkedes bedst?	Hvad har medført flest udfordringer?	Ønsker om at gøre noget anderledes
Mariager Højskole: 'Europa i fokus'	Optakt til turen og selve produktionen af materialet ude på turene. Stor motivation og begejstring blandt elever på trods af sproglige udfordringer. Det lykkedes at lave nogle produktioner.	Udfordring at få tid til efterbehandling af materialet efter hjemkomst på grund af andre aktiviteter på skolen. Udfordrende at den elektroniske platform til formidling har været under udvikling samtidig, hvilket har forsinket udgivelsen.	Skemalægning af en uge eller nogle dage til færdigbehandling af indsamlet materiale.
Den Internationale Højskole: 'The Living Library'	Udvikling af en håndbog til andre skoler om at afholde 'living library'-events. Første event var så succesfuld, at elevtallet på kurset efterfølgende blev fordoblet. Deltagerne blev berørt af form og indhold. Andet event var elevledet, hvilket var en stor succes. Projekt mål opnået, men med et mere begrænset publikum end forventet. Har opnået at skabe indsigt i andre kulturer og levemåder.	Svært at nå ud til publikum. Sen annoncering som mulig årsag. Projektet nyt for alle, hvilket gav usikkerhed om tidsplan. Svært at forklare indholdet på forhånd, hvilket også kan være årsag til det begrænsede fremmøde. Af samme årsag startede kurset ud med færre elever end forventet, hvilket betød færre at fordele opgaver på.	Større opmærksomhed på timingen i projektet. Mere tidskrævende at planlægge events end forventet. Samarbejdspartnere med tidligere i processen. Sikre at et større antal elever følger kurset.
Krogerup Højskole: 'The Age of the BRICS Dissemination Project'	Undervisningsforløbet. Interesse fra højskolens internationale og danske elever. Interesse fra oplægsholdere fra BRIKS-landene – villighed til at medvirke for symboliske beløb.	Ikke muligt at få andre højskoler med i projektet. Inviterede dem til kulturaften, men ingen kunne deltage.	Nej

Silkeborg Højskole: 'Youth empowerment'	Besøget hos lokale NGO'er og udvikling af aktiviteter i regi af børne- og ungdomsorganisation. Inspiration til udvikling af aktiviteter og indflydelsesmuligheder for unge. Overførselsværdi til egne lande og organisationer.	Både en udfordring og en gave, at eleverne kommer fra vidt forskellige kulturer og sociale sammenhænge.	Invitationer skal sendes ud tidligere. Klarere og tidligere deadlines på visum.
Jyderup Højskole: 'Fortællinger fra Flygtninge'	Lykkedes at få fortalt flygtningenes historier, trods ændringer i oprindelig plan. Løbende dialog med deltagere årsagen til succes.	Lykkedes ikke at benytte 'living library'-metoden' da flygtningene havde svært ved at fortælle om deres situation. Filmens tema blev derfor ændret.	

Tabel 11: Fremtidig højskolepraksis og det internationale arbejde

	Betydning for fremtidig højskolepraksis	Betydning for det internationale arbejde
Mariager Højskole: 'Europa i fokus'	Vil i fremtidige lignende projekter blive mere klare på, hvordan platformen for udgivelse vil fungere, og hvordan eleverne kan få mulighed for at færdigbearbejde materialer.	At vi kan lave gode ture for vores elever til Slovakiet, Estland/Letland og Færøerne med indhold, der både sikrer indtryk såvel som formidling af dette til gavn for både samarbejdspartnere og elever.
Den Internationale Højskole: 'The Living Library'	Vil fortsat være værter for living library-events – forhåbentlig mindst 1 pr. semester. Vil fortsat udbyde et lignende kursus – dog med titlen 'Fortælling'. Erfaringerne vil blive brugt i et nyt bredere projekt 'Global Storytellers', med fokus på mundtlig formidling om fortælling til andre skoler, organisationer og institutioner.	Mulighed for at åbne højskolen op for lokalsamfundet og vise, hvad højskolens internationale arbejde kan. Mødet mellem højskolens internationale elever og lokalsamfundet var værdifuldt. Mødet mellem forskellige kulturer har bidraget til at nedbryde fordomme. Et antal elever har udtrykt et ønske om at etablere 'living library' i deres hjemland.
Krogerup Højskole: 'The Age of the BRICS Dissemination Project'	Vil fortsætte med at udbyde studiekredsen i de kommende år. Spændende og nødvendigt som en vigtig del af de internationale udsyn.	Øget viden om disse dele af verden med en rivende økonomisk udvikling, hvor næsten halvdelen af verdens befolkning bor. Inspiration til at fremme globale perspektiver via undervisningsmateriale, som andre højskoler kan bruge. Udvidede netværk i BRICS-landene.
Silkeborg Højskole: 'Youth empowerment'	Ønsker at fortsætte med Youth Empowerment, fordi det skaber et internationalt miljø på højskolen. Vil genoverveje studierejser, så de får et større ung-til-ungmøde. Vil have fokus på, hvordan internationale elever integreres bedre i højskolen som helhed	
Jyderup Højskole: 'Fortællinger fra Flygtninge'	Vil bruge filmen til nye elevhold for at introducere dem til de flygtninge vi løbende har på højskolen.	At have flygtninge på højskolen og få formidlet deres historier er en relevant måde at formidle internationale perspektiver på til de øvrige elever. Erfaringerne med filmen gav indsigt i flygtningenes dilemma: Splittelse mellem egen sikkerhed og familiens manglende sikkerhed. Læring i at lede

		efter de fortællinger, flygtningen har lyst til at dele med respekt for deres grænser.
--	--	--

Litteratur

Den Internationale Højskole (2015): Living Library Handbook: A Practical Guide to organizing and hosting your own Living Library Event.

Diallo, Garba (2015): The BRICS Dissemination Project. Crossing Borders Global Studies, Krogerup Højskole

Lov om folkehøjskoler, LOV nr. 1605 af 26/12/2013.

Rahbek, Rasmus Koldby & Jonas Møller (2015) (red.): Højskolepædagogik. En fortælling om livsoplysning i praksis. Forlaget KLIM.

Thøgersen, Malene (2015): Tværgående samarbejde blandt folkeoplysningens aktører. Videncenter for Folkeoplysning.

Hjemmesider

Folkehøjskolernes Forening i Danmark (FFD): www.ffd.dk

Retningslinjer for Puljen til internationale aktiviteter:

http://www.ffd.dk/media/787448/retningslinjer_grundtilskudspuljen__internationale_aktiviteter_final_120214.pdf

Retningslinjer for Puljen til folkeoplysningen aktiviteter:

http://www.ffd.dk/media/787352/retningslinjer_for_puljen_folkeoplysende_aktiviteter.pdf

Videncenter
for Folkeoplysning